

Jouni Luukkainen, Pääkaupunkiseudun ateistit ry
Wallininkuja 2 C 53
00530 HELSINKI

1/2

KANTELU

Arvostelette oikeuskanslerille 25.2.2018 osoittamassanne kantelussa oikeusministeriön hallitussihteeri Jennimari Huovisen menettelyä liittyen niin sanotun vala-asetuksen uudistamiseen. Katsotte, että Huovisen laatimassa muistiossa liittyen kyseiseen valtioneuvoston asetukseen virkavalasta ja virkavakuutuksesta sekä tuomarinvalasta ja tuomarinvakuutuksesta olisi tullut käsitellä sitä, millä tavoin asetuksen muutos vaikuttaa keskusviraston pääjohtajan ja maaherran asemaan (OM/14/31/2017).

Olette täydentänyt kanteluanne 26.3.2018 päivätyllä lisäkirjoituksella. Lisäkirjoituksessanne katsotte, että edellä mainitusta vala-asetuksen muutoksesta olisi tullut hankkia Ahvenanmaan maakunnan hallituksen lausunto, sillä asetuksen muutos vaikutti käsityksenne mukaan Ahvenanmaan maaherran asemaan. Viittaatte myös luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi valtioneuvosta annetun lain muuttamiseksi.

RATKAISU

Olette 12.5.2018 päivätyssä kirjoituksessanne ilmoittanut luopuvanne kantelustanne.

Tämän vuoksi ja kun asiassa ei ole käynyt ilmi mitään sellaista, mihin oikeuskanslerin tulisi kantelun peruuttamisesta huolimatta puuttua, ei asia anna aiheutta toimenpiteisiini.

Ilmoitan kuitenkin tiedoksenne, että olen antanut lausunnon koskien hallituksen esitystä laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamiseksi (OKV/19/20/2018). Olen todennut lausunnossa seuraavaa:

”Voimassa olevien säännösten mukaan ministerin on ennen tehtävänsä ryhtymistä vannottava virkavala tai annettava virkavakuutus sekä annettava tuomarinvakuutus. Tuomarinvakuutus on lähtökohtaisesti säädetty tuomareita taikka muussa virassa tai tehtävässä tuomiovaltaa käyttäviä henkilöitä varten (HE 7/2006 vp). Valtioneuvoston yleisistunnossa tai ministeriöissä ei nykyisin käsitellä lainkäyttöasioita. Tästä näkökulmasta on perusteltua, että ministerit eivät ehdotuksen mukaisesti enää antaisi tuomarinvakuutusta.

Tuomarinvakuutuksesta säädetään 1.1.2017 voimaan tulleessa tuomioistuinlaissa. Aikaisemman lainsäädännön mukaan tuomarit vannoivat valintansa mukaan tuomarin valan tai antoivat

vastaavan vakuutuksen. Uskonnollisesta tuomarin valasta luopumisen perusteena oli tuomarin tehtävän katsominen maalliseksi tehtäväksi (HE 7/2016).

Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy muun muassa oikeus tunnustaa uskontoa ja ilmaista vakaumus. Perustuslaissa turvattu uskonnon ja omantunnon vapaus koskee myös ministereitä. Uskonnonvapauslain mukaan henkilö, joka on lainsäädännön mukaan velvollinen vannomaan valan tai antamaan vakuutuksen kunnian ja omantunnon kautta, voi uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta riippumatta vannota valan tai antaa vakuutuksen. Vakuutus annetaan aina, jos se on säädetty ainoaksi vaihtoehdoksi. Perustuslakivaliokunta on uskonnonvapauslain säännöksiä arvioidessaan korostanut julkisen vallan neutraalia suhtautumista valan ja vakuutuksen muodossa suoritettavaan juhlamuotoiseen lupautumiseen (PeVM 10/2002).

Perustuslain 3 §:n mukaan valtioneuvosto käyttää hallitusvaltaa. Valtioneuvoston jäseninä ministerit edustavat valtiollisten tehtävien jaossa maallista hallitusvaltaa. Valtioneuvostolla on perustuslain 70 §:n nojalla aloiteoikeus lakien säätämisessä. Perustuslain 76 §:n mukaisena poikkeuksena tästä on kirkkolaki, jonka säätämisessä aloiteoikeus on kirkkolain mukaan vain kirkolliskokouksella. Valtioneuvosto osallistuu kirkkolain säätämiseen antamalla kirkolliskokouksen esityksen muuttamattomana eduskunnalle.

Perustuslain 6 §:ssä säädetään yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta. Näiden säännösten mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa uskonnon ja vakaumuksen perusteella. Yhdenvertaisuuden periaatetta ja syrjinnän kieltä on noudatettava kaikessa julkisen vallan käytössä. Valtioneuvostolla ylimpänä hallitusvallan käyttäjänä ja ministereillä virkatoimissaan on korostettu velvollisuus toimia niin, että yhdenvertaisuutta ei rajoiteta tai loukata. Perustuslain 22 §:ssä säädetään lisäksi julkiselle vallalle velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Valtioneuvostolla ja ministereillä on siten hallitusvallan käyttäjinä velvollisuus myös edistää muun muassa yhdenvertaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Hallitusvallan käytön uskottavuus yhdenvertaisuuden periaatteen turvaamisessa ja edistämisessä edellyttää, että hallitusvaltaa käyttävät ministerit eivät uskonnonvapaudesta huolimatta korostetusti esiinny jonkin uskonnon tai vakaumuksen edustajina.

Perustuslaki ja edellä selostettu muu lainsäädäntö eivät aseta suoranaista estettä sille, että ministereille säädettäisiin mahdollisuus halutessaan vannota uskonnollinen ministerin vala. Perustuslaista, uskonnonvapauslaista ja tuomioistuinjaista ilmenevien periaatteiden valossa oikeudellisesti paremmin perusteltu vaihtoehto olisi kuitenkin se, että ministerin ainoa juhlallisen velvoittautumisen muoto olisi ministerin vakuutus. Tämä vaihtoehto olisi myös yhdenmukainen tasavallan presidenttiä koskevan sääntelyn kanssa: Perustuslain 56 §:n mukaan tasavallan presidentti antaa toimeensa ryhtyessään juhlallisen vakuutuksen. Valtioneuvosto ja tasavallan presidentti käyttävät molemmat ylintä hallitusvaltaa, joten niitä koskevien juhlallisen velvoittautumisen muotojen olisi perusteltua olla samojen periaatteiden mukaisia.”

Lausunto on julkaistu kokonaisuudessaan oikeuskanslerinviraston verkkosivuilla (www.okv.fi).

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Ruuskanen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO